EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 13.1.2023
COM(2023) 11 final

KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE

mehiläishoito-ohjelmien täytäntöönpanosta

Sisällys

1. JOHDANTO 2
2. METODOLOGIA 3
3. EU:N MEHILÄISHOITOALAN YLEISKATSAUS 4
3.1 Tuotanto ja hinnat 4
3.2 Kauppa 5
4. KANSALLISTEN MEHILÄISHOITO-OHJELMIEN TÄYTÄNTÖÖNPANO 6
4.1 Oikeusperusta 6
4.2 Tavoitteet ja toimenpiteet 6
4.3 Kansallisille mehiläishoito-ohjelmille varattu EU:n rahoitus ja sen käyttöaste 7
4.4 EU:n tuen jakautuminen jäsenvaltioittain 9
4.5 Menot toimenpidetyypeittäin 10
5. MEHILÄISPESIEN LUKUMÄÄRÄN MÄÄRITTÄMISEEN KÄYTETTÄVÄT MENETELMÄT 12
6. MEHILÄISHOITO YMP:N STRATEGIASUUNNITELMISSA VUODEN 2022 JÄLKEEN 13
7. PÄÄTELMÄT 15

1. JOHDANTO

Mehiläishoitoalan merkitys on suurempi kuin alan muihin maatalouden aloihin verrattuna pienen koon perusteella voisi olettaa. Mehiläistaloudesta saatavan hunajan ja muiden mehiläistuotteiden lisäksi alan panos on korvaamaton viljelykasvien, hedelmäpuiden ja muiden kasvien pölyttämisessä. EU:n yhteisessä maatalouspolitiikassa (YMP) on käytettävissä useita välineitä, joilla voidaan tukea mehiläishoitoalaa. Näistä yksi on asetuksessa (EU) N:o 1308/2013[1] (YMJ-asetus) säädetyt mehiläishoito-ohjelmat.

YMJ-asetuksen 225 artiklan a mukaan komissio toimittaa Euroopan parlamentille ja neuvostolle joka kolmas vuosi kertomuksen 55, 56 ja 57 artiklassa vahvistettujen mehiläishoitoalaa koskevien toimenpiteiden täytäntöönpanosta. Kertomuksessa on käsiteltävä myös viimeisintä kehitystä mehiläispesien tunnistamisjärjestelmien alalla. Tämä kertomus täyttää 225 artiklan a alakohdassa esitetyn vaatimuksen.

Tämä kertomus koskee vuosien 2020–2022 kansallisten mehiläishoito-ohjelmien täytäntöönpanoa. Ne on laadittu mehiläishoitovuosiksi 2020–2022 eli 1. elokuuta 2019 ja 31. heinäkuuta 2022 väliseksi ajaksi ja ilmoitettu komissiolle 15. maaliskuuta 2019 mennessä. Ohjelmia muutettiin myöhemmin vuonna 2021 niiden jatkamiseksi 31. joulukuuta 2022 saakka YMJ-asetuksen, sellaisena kuin se on muutettuna siirtymäsäännöksistä annetulla asetuksella[2], 55 artiklan 1 kohdan mukaisesti. Muutoksen myötä myös lisättiin EU:n jakamia vuotuisia määrärahoja 40 miljoonasta eurosta 60 miljoonaan euroon[3] vuonna 2021. Ohjelmien pidentämisen ansiosta nykyisistä toimenpiteistä voidaan siirtyä saumattomasti YMP:n strategiasuunnitelmiin sisältyviin tuleviin interventioihin. Tässä kertomuksessa ei käsitellä pidennetyn mehiläishoitovuoden eli 1. elokuuta 2021 ja 31. joulukuuta 2022 välisen ajanjakson aikana toteutettujen toimenpiteiden täytäntöönpanoa. Täydellinen kertomus pidennetyn mehiläishoitovuoden aikaisesta täytäntöönpanosta voidaan laatia vasta vuoden 2023 lopussa, koska tuensaajille suoritettavat maksut jatkuvat 15. lokakuuta 2023 asti.

Tämä kertomus on kahdeksas mehiläishoito-ohjelmien täytäntöönpanosta laadittu komission kertomus Euroopan parlamentille ja neuvostolle. Tässä kertomuksessa ei käsitellä kaikkia mehiläishoidon osa-alueita vaan keskitytään mehiläishoito-ohjelmien täytäntöönpanoon. Kertomuksessa esitetään kuitenkin lyhyt katsaus EU:n mehiläishoitoalaan ja tietoja tulevien YMP:n strategiasuunnitelmien mukaisesti mehiläishoitoalalle myönnettävästä EU:n tuesta.

[1] Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1308/2013 maataloustuotteiden yhteisestä markkinajärjestelystä (EUVL L 347, 20.12.2013, s. 671).

[2] Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2020/2220, annettu 23 päivänä joulukuuta 2020, tiettyjen siirtymäsäännösten vahvistamisesta Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston (maaseuturahasto) ja Euroopan maatalouden tukirahaston (maataloustukirahasto) tukea varten vuosina 2021 ja 2022 sekä asetusten (EU) N:o 1305/2013, (EU) N:o 1306/2013 ja (EU) N:o 1307/2013 muuttamisesta varojen ja soveltamisen osalta vuosina 2021 ja 2022 ja asetuksen (EU) N:o 1308/2013 muuttamisesta varojen ja tällaisen tuen jakamisen osalta vuosina 2021 ja 2022 (EUVL L 437, 28.12.2020, s. 1).

[3] Neuvoston asetus (EU, Euratom) 2020/2093, annettu 17 päivänä joulukuuta 2020, vuosia 2021–2027 koskevan monivuotisen rahoituskehyksen vahvistamisesta (EUVL L 433 I, 22.12.2020, s. 11). Monivuotisessa rahoituskehyksessä Euroopan maatalouden tukirahastoa varten vahvistettuun kokonaismäärään sisältyy mehiläishoito-ohjelmille osoitettavien vuosittaisten määrärahojen lisäys 60 miljoonaan euroon.

EU on tukenut mehiläishoitoalaa suoraan jo vuodesta 1997[4] ja antanut jäsenvaltioille mahdollisuuden laatia kansallisia ohjelmia mehiläishoitoaloilleen. Ohjelmien tavoitteena on parantaa mehiläistuotteiden tuotannon ja kaupan pitämisen yleisiä edellytyksiä. Näitä mehiläistuotteita ovat hunaja, kuningatarhyytelö, siitepöly, kittivaha ja mehiläisvaha.

Euroopan unioni rahoittaa näistä kolme vuotta kestävistä mehiläishoito-ohjelmista 50 prosenttia. Ohjelmat ovat vapaaehtoisia, mutta kaikki jäsenvaltiot ovat päättäneet ottaa ne käyttöön, mikä on osoitus jäsenvaltioiden vahvasta kiinnostuksesta ja alan tarpeista. Vuodesta 2023 alkaen alaa tuetaan hiljattain hyväksyttyihin YMP:n strategiasuunnitelmiin sisältyvien pakollisten mehiläishoitoalan interventioiden mukaisesti. Lisäksi jäsenvaltiot voivat korottaa yhteisrahoitusosuuttaan 50 prosentin vähimmäisosuudesta enintään 70 prosenttiin.

2. METODOLOGIA

Tämä kertomus perustuu seuraaviin lähteisiin:

- Tiedot, jotka jäsenvaltiot ovat ilmoittaneet mehiläishoitoalan tukea koskevan komission delegoidun asetuksen (EU) 2015/1366[5] mukaisesti, mukaan lukien mehiläispesien lukumäärä niiden alueella.
- Tiedot, jotka jäsenvaltiot ovat ilmoittaneet mehiläishoitoalan tukea koskevan komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2015/1368[6] mukaisesti, mukaan lukien mainitun asetuksen 10 artiklassa säädetyt vuotuiset täytäntöönpanokertomukset. Vuotuiset kertomukset sisältävät tiivistelmän mehiläishoitovuoden aikana aiheutuneista euromääräisistä menoista toimenpiteittäin jaoteltuna sekä kunkin toteutetun toimenpiteen tulokset valittujen suoritusindikaattorien perusteella. Näitä indikaattoreita ei kuitenkaan ole yhdenmukaistettu EU:n tasolla, eikä niitä ole käytetty päätelmien tekemiseen tämän kertomuksen yhteydessä.
- Hunajan tuotantoa ja kansainvälistä kauppaa koskevat tiedot, jotka ovat peräisin Eurostatilta[7] sekä YK:n Comtrade -tietokannasta[8] ja Yhdistyneiden kansakuntien elintarvike- ja maatalousjärjestöltä (FAO)[9].

Tarkempia lukuja ja yhteenvetotaulukoita hunajamarkkinoista ja kansallisista mehiläishoito-ohjelmista on saatavilla komission verkkosivustolla[10].

[4] Neuvoston asetus (EY) N:o 1221/97, annettu 25 päivänä kesäkuuta 1997, hunajan tuotannon ja kaupan pitämisen kehittämiseksi tarkoitettujen toimien soveltamista koskevista yleisistä säännöistä (EYVL L 173, 1.7.1997, s. 1).
[5] Komission delegoitu asetus (EU) 2015/1366, annettu 11 päivänä toukokuuta 2015, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1308/2013 täydentämisestä mehiläishoitoalan tuen osalta (EUVL L 211, 8.8.2015, s. 3).
[6] Komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2015/1368, annettu 6 päivänä elokuuta 2015, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1308/2013 soveltamissäännöistä mehiläishoitoalan tuen osalta (EUVL L 211, 8.8.2015, s. 9).
[7] https://ec.europa.eu/eurostat
[8] https://comtrade.un.org/
[9] http://www.fao.org/home/en/
[10] https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/animals-and-animal-products/animal-products/honey_fi

3. EU:N MEHILÄISHOITOALAN YLEISKATSAUS

3.1 Tuotanto ja hinnat

Tuoreimmat saatavilla olevat tiedot EU:n hunajan tuotannosta ja hinnoista koskevat vuosia 2017 ja 2018. Jäsenvaltiot ilmoittivat tiedot vuonna 2019 vuosien 2020–2022 kansallisissa mehiläishoito-ohjelmissaan. Jäsenvaltioiden on ilmoitettava vastaavat vuosia 2021 ja 2022 koskevat markkinatiedot vuonna 2023.[11]

Tuotanto

Vuosien 2020–2022 ohjelmia varten vuonna 2019 ilmoitetut vuotta 2018 koskevat tiedot osoittavat, että EU:ssa oli noin 17,3 miljoonaa mehiläispesää, joita hoiti 615 058 mehiläishoitajaa. Sittemmin mehiläispesien määrä on kasvanut: se oli 18,9 miljoonaa vuonna 2020 ja 20 miljoonaa vuonna 2021. Mehiläishoitajien määrää koskevat tuoreimmat, vuodelta 2018 olevat tiedot viittaavat myös huomattavaan määrän kasvuun sitten vuoden 2016, jolloin vuosien 2017–2019 ohjelmia varten ilmoitettiin 568 194 mehiläishoitajaa. On kuitenkin huomattava, että ei ole olemassa yhdenmukaistettua menetelmää, jolla määriteltäisiin mehiläishoitajat tai arvioitaisiin heidän lukumääräänsä. Lukumäärän muutos ei siten välttämättä kuvasta alan yleistä suuntausta.

Koska jäsenvaltiot eivät ole ilmoittaneet tuotantoa koskevia tietoja sitten vuoden 2018, jonka tiedot esitettiin 17. joulukuuta 2019 annetussa edellisessä kertomuksessa[12], tässä kertomuksessa hyödynnetään FAO:n tietoja. Niiden mukaan Euroopan unionissa tuotettiin 217 864 tonnia hunajaa vuonna 2020, joten EU oli Kiinan (458 100 tonnia) jälkeen maailman toiseksi suurin hunajantuottaja. EU:n tuotanto on vähentynyt noin 16 prosenttia vuodesta 2018, jolloin se oli 258 610 tonnia. EU ei tuota riittävästi hunajaa kysynnän kattamiseksi. Vuonna 2020 EU:n omavaraisuusaste[13] oli noin 60 prosenttia, eli suunnilleen samalla tasolla kuin vuonna 2018. Suurin EU:hun tuodun hunajan toimittaja vuonna 2020 oli Ukraina (31 prosenttia tuonnista), ja toiseksi suurin oli Kiina (21 prosenttia tuonnista).

Hinnat

Tuoreimpien saatavilla olevien tietojen eli jäsenvaltioiden ilmoittamien vuotta 2018 koskevien tietojen mukaan monikukkahunajan keskimääräinen hinta EU:ssa tuotantopaikalla oli 6,46 euroa/kg ja tukussa 3,79 euroa/kg. Hunajan hinta vaihtelee suuresti eri jäsenvaltioiden sekä eri laatujen ja myyntipisteiden välillä. Edellisiin, vuotta 2015 koskeviin tietoihin verrattuna keskimääräinen hinta ei ole juuri muuttunut. Keskimääräiset tuotantokustannukset ovat kuitenkin nousseet vuoden 2015 tasosta 3,21 euroa/kg vuoden 2018 tasoon 3,90 euroa/kg, mikä saattaa johtaa pienempään katteeseen tuotettua hunajakiloa kohti. Koska jäsenvaltiot eivät ilmoita erikseen tukussa ja tuotantopaikalla myytyjä hunajamääriä, tuottajien todellisuudessa saamaa katetta on vaikea laskea.

[11] Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/2115 täytäntöönpanoa koskevista yksityiskohtaisista säännöistä YMP:n strategiasuunnitelmien arvioinnin sekä seurantaa ja arviointia varten toimitettavien tietojen osalta 6 päivänä syyskuuta 2022 annetun komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2022/1475 (EUVL L 232, 7.9.2022, s. 8) 15 artiklan 3 kohdassa vahvistettujen vaatimusten mukaisesti.

[12] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019DC0635

[13] Omavaraisuusaste = EU:n tuotanto/(tuotanto + tuonti – vienti).

3.2 Kauppa[14]

Tuonti

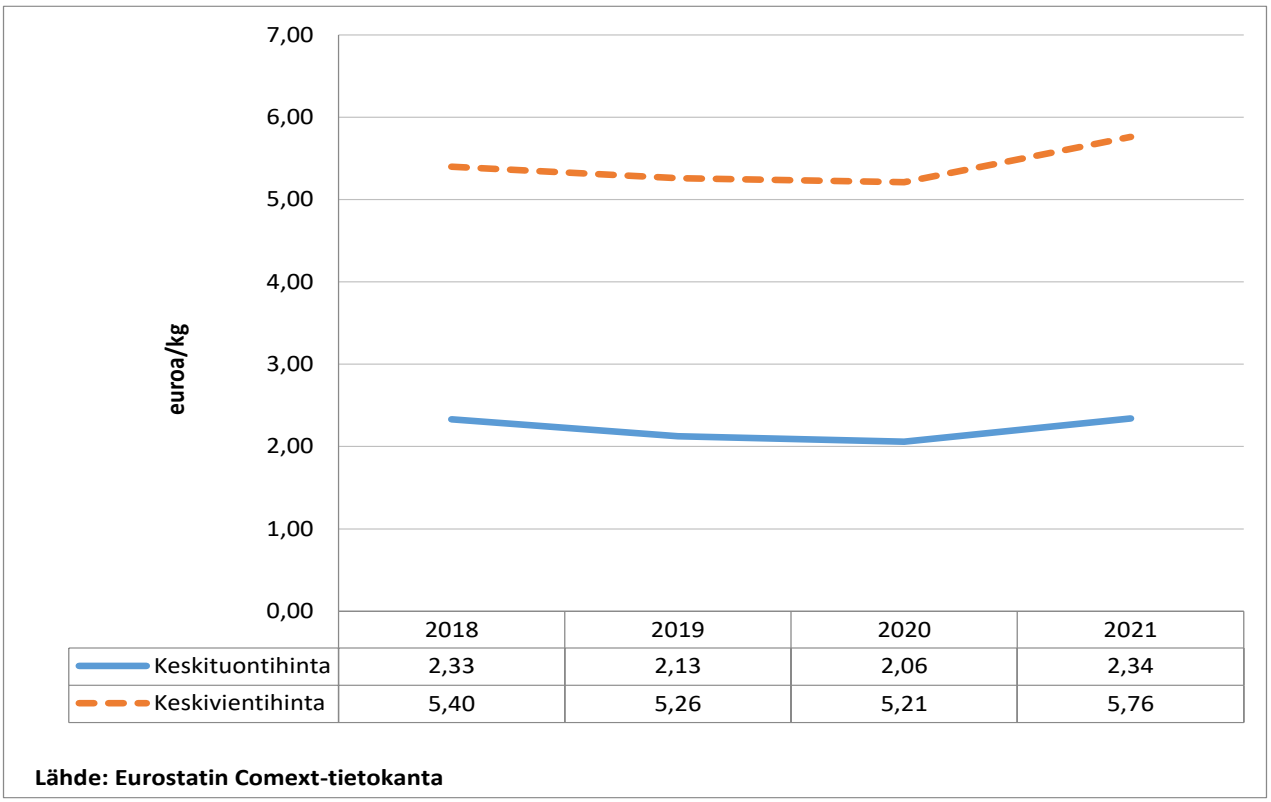
EU:n omavaraisuusaste hunajan osalta on vain 60 prosenttia. Vuonna 2021 EU:hun tuotiin hunajaa 173 403 tonnia, ja tuonnin kokonaisarvo oli 406,1 miljoonaa euroa. EU on Pohjois-Amerikan jälkeen maailman toiseksi suurin hunajan tuoja ja Ukraina sen suurin hunajantoimittaja. Tuonti Ukrainasta EU:hun on kasvanut vuodesta 2019 lähtien: vuonna 2019 tuotiin 44 523 tonnia ja vuonna 2021 tuotiin 53 777 tonnia. Samalla ajanjaksolla myös tuonti Kiinasta, joka on EU:n toiseksi suurin toimittaja, kasvoi 45 108 tonnista 48 109 tonniin. Sen sijaan tuonti kolmanneksi ja neljänneksi suurimmilta toimittajilta eli Argentiinasta ja Meksikosta vähentyi: näistä maista tuotiin 21 269 ja 18 205 tonnia vuonna 2019 ja 14 396 ja 15 486 tonnia vuonna 2021.

Kolmansista maista tuotu hunaja on yleensä halvempaa kuin EU:ssa tuotettu hunaja, ja vuonna 2021 keskimääräinen tuontihinta oli 2,34 euroa/kg.

Vienti

EU:n viennin määrä on paljon pienempi kuin tuonnin määrä. Vuonna 2021 EU:sta vietiin 25 421 tonnia hunajaa, jonka kokonaisarvo oli 146,4 miljoonaa euroa. Viennin määrä vastaa noin 15:tä prosenttia EU:hun tuodun hunajan määrästä. EU:ssa tuotetun hunajan tärkeimmät markkina-alueet ovat Yhdistynyt kuningaskunta, Sveitsi, Saudi-Arabia, Yhdysvallat ja Japani. Vuonna 2021 keskimääräinen vientihinta oli 5,76 euroa/kg.

Kuva 1: EU:n keskimääräiset hunajan tuonti- ja vientihinnat

	2018	2019	2020	2021
Keskituontihinta	2,33	2,13	2,06	2,34
Keskivientihinta	5,40	5,26	5,21	5,76

Lähde: Eurostatin Comext-tietokanta

[14] Kauppaa koskevien tietojen lähde: Eurostatin Comext-tietokanta, https://trade.ec.europa.eu/tradehelp/statistics

4. KANSALLISTEN MEHILÄISHOITO-OHJELMIEN TÄYTÄNTÖÖNPANO

4.1 Oikeusperusta

Vuosien 2020–2022 kansallisten mehiläishoito-ohjelmien oikeusperusta on YMJ-asetuksen 55–57 artikla, ja sitä täydennetään seuraavilla:

- komission delegoitu asetus (EU) 2015/1366, jota on muutettu komission delegoidulla asetuksella (EU) 2021/580[15], ja
- komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2015/1368, jota on muutettu komission delegoidulla asetuksella (EU) 2021/166[16].

Mehiläishoitovuosia 2020–2022 koskevat ohjelmat ja niiden rahoitus hyväksyttiin 12 päivänä kesäkuuta 2019 annetulla komission täytäntöönpanopäätöksellä (EU) 2019/974[17]. Ohjelmia muutettiin vuonna 2021 niiden jatkamiseksi vuoden 2022 loppuun asti, ja ohjelmien vuotuista rahoitusta lisättiin 40 miljoonasta eurosta 60 miljoonaan euroon (EU:n rahoitusosuus). Muutetut ohjelmat hyväksyttiin 9. kesäkuuta 2021 annetulla komission täytäntöönpanopäätöksellä (EU) 2021/974[18].

4.2 Tavoitteet ja toimenpiteet

Ohjelmien päätavoitteena on parantaa mehiläistuotteiden tuotannon ja kaupan pitämisen yleisiä edellytyksiä EU:ssa. Vuoden 2013 YMP:n uudistuksessa ohjelmiin tehtiin muutoksia. Tavoitteena oli mukauttaa tukikelpoiset toimenpiteet alan tarpeisiin ja kehittää EU:n rahoituksen jakamista parantamalla menetelmiä, joilla jäsenvaltiot arvioivat alueillaan sijaitsevien mehiläispesien määrän. Vuosien 2020–2022 ohjelmiin sisältyivät seuraavanlaiset tukikelpoiset toimenpiteet. Ne vastaavat vuosien 2017–2019 ohjelmissa käytettävissä olleita toimenpiteitä.

a) **Mehiläishoitajille ja mehiläishoitajien organisaatioille annettava tekninen apu**. Jäsenvaltiot käyttävät tätä toimenpidettä koulutuksen rahoittamiseen, kurssien järjestämiseen ja koulutusesitteiden painamiseen sekä hunajan tuotannossa ja ensiasteen jalostuksessa tarvittavien teknisten laitteiden hankintaan ja nuorille mehiläishoitajille annettavaan erityistukeen.

b) **Mehiläisiä vaivaavien tuholaisten ja tautien, erityisesti varroapunkin, torjunta**. Tämän toimenpiteen soveltamisalaa laajennettiin jo edellisessä ohjelmassa varroatoosin torjunnasta muiden mehiläisiä vaivaavien tuholaisten ja tautien, kuten aasianherhiläisten (*Vespa velutina*) ja pienten

[15] Komission delegoitu asetus (EU) 2021/580, annettu 1 päivänä helmikuuta 2021, delegoidun asetuksen (EU) 2015/1366 muuttamisesta siltä osin kuin on kyse unionin rahoitusosuuden jakoperusteesta mehiläishoitoalalla (EUVL L 124, 12.4.2021, s. 1).

[16] Komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2021/166, annettu 10 päivänä helmikuuta 2021, täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2015/1368 muuttamisesta mehiläishoitoalan kansallisten ohjelmien pidentämisen osalta (EUVL L 48, 11.2.2021, s. 1).

[17] Komission täytäntöönpanopäätös (EU) 2019/974, annettu 12 päivänä kesäkuuta 2019, jäsenvaltioiden Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1308/2013 mukaisesti esittämien mehiläistuotteiden tuotannon ja kaupan pitämisen parantamista koskevien kansallisten ohjelmien hyväksymisestä (tiedoksiannettu numerolla C(2019) 4177) (EUVL L 157, 14.6.2019, s. 28).

[18] Komission täytäntöönpanopäätös (EU) 2021/974, annettu 9 päivänä kesäkuuta 2021, jäsenvaltioiden Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1308/2013 mukaisesti esittämien mehiläistuotteiden tuotannon ja kaupan pitämisen parantamista koskevien muutettujen kansallisten ohjelmien hyväksymisestä (tiedoksiannettu numerolla C(2021) 4021) (EUVL L 215, 17.6.2021, s. 37).

pesäkuoriaisten (*Aethina tumida*), torjumiseen. Useimmissa ohjelmissa keskitytään kuitenkin edelleen varroatoosin torjuntaan tukemalla toimia, joilla vähennetään loiskuormaa, ja tiedottamalla mehiläishoitajille varroapunkin torjunnan tarpeesta ja menetelmistä.

c) **Siirtohoidon järkeistäminen**. Tuki toimille, joilla helpotetaan siirtohoidon hallinnointia, kuten mehiläispesien ja kehien tunnistaminen, siirtohoitorekisterin hallinnointi, siirtohoitoa helpottaviin materiaaleihin ja tarvikkeisiin investoiminen ja hunajalajien kartoitus.

d) **Mehiläistuotteiden ominaisuuksia määrittävien laboratorioiden tukeminen, millä pyritään auttamaan mehiläishoitajia pitämään tuotteitaan kaupan ja nostamaan niiden arvoa**. Tämän toimenpiteen soveltamisala kattaa hunajan lisäksi muut mehiläistuotteet[19], kuten kuningatarhyytelön, siitepölyn, kittivahan ja mehiläisvahan, (vaikka pääasiassa toimenpidettä käytetään hunajan fysikaalis-kemiallisia ominaisuuksia koskevien analyysien rahoittamiseen). Tiedot auttavat mehiläishoitajia pitämään tuotteitaan kaupan ja nostamaan niiden arvoa.

e) **Tukitoimenpiteet mehiläiskantojen lisäämiseksi**. Toimenpiteellä annetaan apua mehiläiskuolemien korvaamiseksi, jotta voidaan välttää tuotannon supistuminen. Rahoitusta käytetään pääasiassa mehiläisyhdyskuntien, kuningatarmehiläisten tai uusien mehiläispesien hankintaan sekä kuningatarmehiläisten, varsinkin alkuperäisrotujen, kasvatuksen edistämiseen.

f) **Yhteistoiminta mehiläishoitoalaa ja mehiläistuotteita koskevan soveltavan tutkimuksen ohjelmien toteuttamiseen erikoistuneiden tahojen kanssa**. Toimenpide antaa jäsenvaltioille mahdollisuuden rahoittaa tutkimuksen erityishankkeita, joilla pyritään parantamaan mehiläishoitoa, tuotantoa tai hunajan laatua ja levittämään tällaisten hankkeiden tuloksia.

g) **Markkinoiden seuranta**. Tällä tuella rahoitetaan markkinoiden seurantaa mehiläistuotteiden ja hintojen osalta, jotta voidaan parantaa tuotantoedellytyksiä ja tukea markkinoiden seurantaa varten laadittuja kansallisia strategioita.

h) **Tuotteiden laadun parantaminen niiden markkina-arvon parantamiseksi**. Toimenpiteellä tuetaan toimia, joilla hyödynnetään hunajan ja muiden mehiläistuotteiden markkinapotentiaalia.

4.3 Kansallisille mehiläishoito-ohjelmille varattu EU:n rahoitus ja sen käyttöaste

Mehiläishoitoalalle osoitettua EU:n rahoitusta lisättiin kauden 2017–2019 mehiläishoito-ohjelmiin käytettävissä olleesta 36 miljoonasta eurosta 40 miljoonaan euroon[20] mehiläishoitovuotta kohti vuosien 2020–2022 mehiläishoito-ohjelmia varten. Ohjelmia muutettiin vuonna 2021 niiden keston pidentämiseksi ja määrärahojen lisäämiseksi 60 miljoonaan euroon vuodesta 2021 alkaen.

EU:n tuki mehiläishoito-ohjelmille vastaa 50:tä prosenttia jäsenvaltioille aiheutuvista menoista. Mehiläishoitovuosina 2020–2022 kansallisiin mehiläishoito-ohjelmiin oli EU:ssa käytettävissä

[19] Luettelo mehiläishoito-ohjelmien kattamista mehiläistuotteista on asetuksen (EU) N:o 1308/2013 liitteessä I olevassa XXII osassa, ja ne ovat hunaja, emoaine (kuningatarhyytelö), kittivaha, siitepöly ja mehiläisvaha.

[20] EU:n rahoituksen kokonaismäärä EU28:lle, mukaan lukien Yhdistynyt kuningaskunta.

318,9 miljoonaa euroa[21], eli 48 prosenttia enemmän kuin kaudella 2017–2019. Puolet tästä määrästä on EU:n rahoitusta ja puolet jäsenvaltioiden yhteisrahoitusta.

Vaikka rahoitusta ei käytetty täysimääräisesti, käyttöaste oli yhä suhteellisen korkea sekä vuonna 2019 että vuonna 2020. Vuonna 2021 käyttöaste laski kuitenkin huomattavasti. Tämä vuonna 2021 tapahtunut käyttöasteen lasku selittyy määrärahojen merkittävällä lisäyksellä ja varojen käytön kannalta varsin myöhäisellä ohjelmien muuttamisella, sillä muutetuista ohjelmista ilmoitettiin maaliskuussa 2021 ja ne hyväksyttiin kesäkuussa 2021. Vaikka jäsenvaltioille ilmoitettiin tulevista muutoksista vuonna 2020 ja niitä kannustettiin maksimoimaan varojen käyttö vuonna 2021, useilla niistä oli vaikeuksia lisättyjen varojen käytössä. Tämä koski erityisesti jäsenvaltioita, jotka saivat merkittävästi enemmän rahoitusta kuin vuonna 2019. Vuonna 2020 kaikkiaan 21 jäsenvaltiossa käyttöaste oli vähintään 80 prosenttia ja vain kuudessa alle 80 prosenttia, kun taas vuonna 2021 vain 11 jäsenvaltiossa käyttöaste oli vähintään 80 prosenttia ja 16 jäsenvaltiossa alle 80 prosenttia. Taulukossa 1 esitetään EU:n rahoitus mehiläishoito-ohjelmille mehiläishoitovuosina 2020–2022 ja mehiläishoitovuonna 2019 (jota koskevia tietoja ei ollut saatavilla edellisen kertomuksen julkaisuajankohtana 17. joulukuuta 2019) sekä rahoituksen käyttöaste.

Taulukko 1: EU:n rahoitus mehiläishoito-ohjelmille ja sen käyttöaste

Käytettävissä oleva EU:n rahoitus	Mehiläishoitovuosi 2019 Vuosien 2017–2019 ohjelmat	Mehiläishoitovuosi 2020 Vuosien 2020–2022 ohjelmat	Mehiläishoitovuosi 2021 Vuosien 2020–2022 ohjelmat	Mehiläishoitovuosi 2022 Vuosien 2020–2022 ohjelmat	Varainhoitovuosi 2023 YMP:n strategiasuunnitelmien mukaiset mehiläishoitoalan interventiot (tammikuu–lokakuu 2023)
euroa	36 000 000	39 441 410[22]	60 000 000	60 000 000	60 000 000[23]
Jäsenvaltioiden käyttämän EU:n rahoituksen määrä euroina*	33 757 308	35 947 262	46 772 973	Ilmoitetaan 31.12.2023 mennessä	Ilmoitetaan 15.6.2024 mennessä
Käyttöaste	94 %	91 %	78 %		

**Lähde: Jäsenvaltioiden asetuksen (EU) 2015/1368 10 artiklan mukaisesti toimittamat vuotuiset täytäntöönpanokertomukset.*

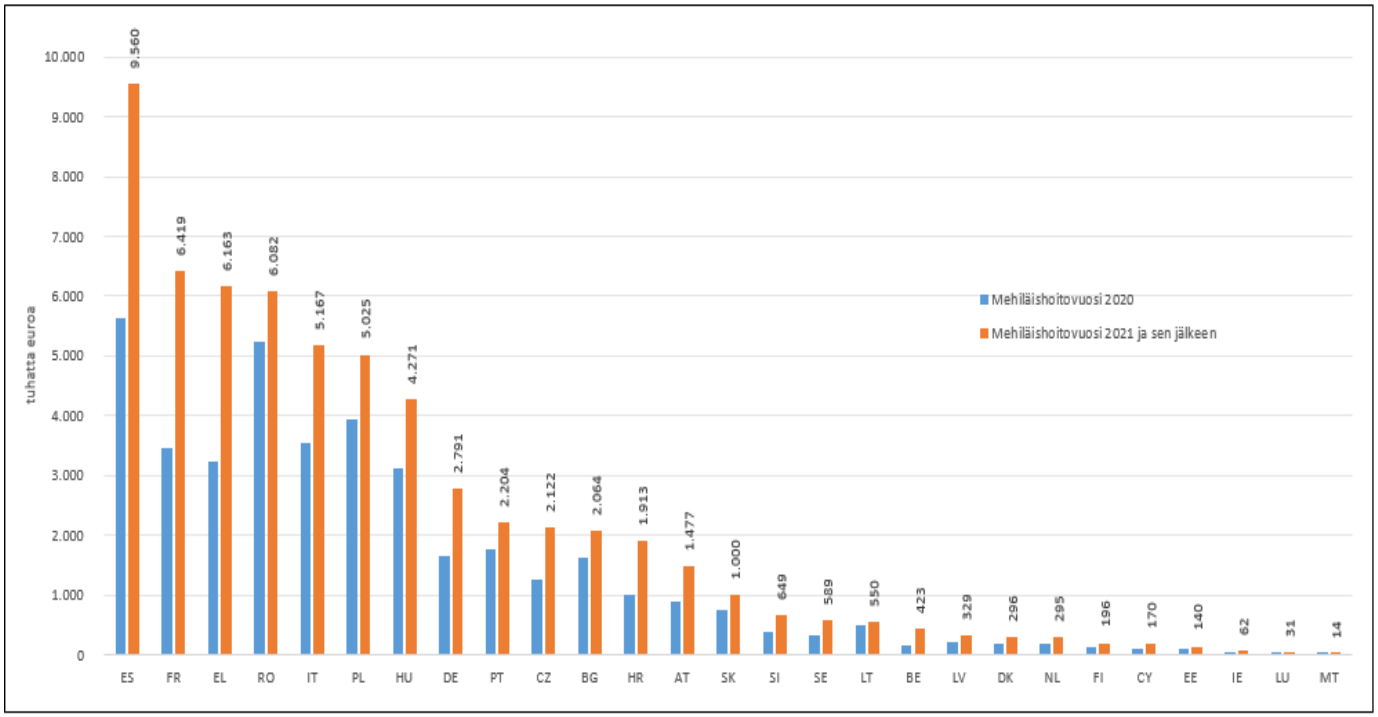
[21] Kokonaismäärä EU27:lle, pois lukien Yhdistynyt kuningaskunta.
[22] EU:n rahoitus EU27:lle, pois lukien Yhdistynyt kuningaskunta.
[23] Varainhoitovuoden 2023 määrärahoja voidaan käyttää myös 1. elokuuta 2022 ja 31. joulukuuta 2022 välisenä ajanjaksona toteutettujen toimenpiteiden maksamiseen, kuten kohdassa 6 esitetään.

4.4 EU:n tuen jakautuminen jäsenvaltioittain

Mehiläishoito-ohjelmiin myönnettävän EU:n tuen osuuden laskemista koskevat säännöt on annettu komission delegoidun asetuksen (EU) 2015/1366 4 artiklassa. Ne perustuvat kunkin ohjelmaan osallistuvan jäsenvaltion ilmoittamien mehiläispesien suhteelliseen osuuteen sekä säädettyyn EU:n rahoitusosuuden vähimmäismäärään, joka on 25 000 euroa mehiläishoito-ohjelmaa kohden. Jos jäsenvaltio kuitenkin pyytää vähemmän rahoitusta kuin mihin se olisi oikeutettu mehiläispesien suhteellisen osuutensa perusteella, jäljelle jäävä EU:n rahoitus voidaan jakaa niille jäsenvaltioille, jotka ovat hakeneet rahoitusta yli oman teoreettisen osuutensa.

EU:n määrärahat vuonna 2019 ilmoitetuille kauden 2020–2022 mehiläishoito-ohjelmille jaettiin asetuksen (EU) 2015/1366 4 artiklan mukaisesti jäsenvaltioille niiden vuosina 2017 ja 2018 ilmoittamien mehiläispesien lukumäärien perusteella. Lisätty EU:n tuki jaettiin vuodesta 2021 alkaen YMP:n strategiasuunnitelma-asetuksen (asetus (EU) 2021/2115[24]) liitteen X mukaisesti. Nämä määrärahat laskettiin perustuen mehiläispesien määrään, jonka jäsenvaltiot ilmoittivat vuonna 2013 vuosien 2014–2016 mehiläishoito-ohjelmissaan, tarkistettuna hakemuksilla, jotka jäsenvaltiot jättivät ohjelmakauden 2017–2019 varojen jakamiseksi[25].

Kuva 2: EU:n tuen jakautuminen jäsenvaltioille mehiläishoitovuosina 2020–2022

Lähde: Komission täytäntöönpanopäätös (EU) 2019/974 (vuoden 2020 osalta) ja komission täytäntöönpanopäätös 2021/974 (vuosien 2021 ja 2022 osalta).

[24] Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/2115, annettu 2 päivänä joulukuuta 2021, jäsenvaltioiden yhteisen maatalouspolitiikan nojalla laadittavien, Euroopan maatalouden tukirahastosta (maataloustukirahasto) ja Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto) rahoitettavien strategiasuunnitelmien (YMP:n strategiasuunnitelmat) tukea koskevista säännöistä sekä asetusten (EU) N:o 1305/2013 ja (EU) N:o 1307/2013 kumoamisesta (EUVL L 435, 6.12.2021, s. 1).

[25] Komission delegoidun asetuksen (EU) 2021/580 1 artikla.

4.5 Menot toimenpidetyypeittäin

Asetuksen (EU) 2015/1368 10 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on toimitettava komissiolle viimeistään kunkin vuoden 15. maaliskuuta vuotuinen täytäntöönpanokertomus edellisestä mehiläishoitovuodesta. Ensimmäiset kaksi vuotuista täytäntöönpanokertomusta, jotka koskivat mehiläishoitovuosia 2020[26] ja 2021[27], ilmoitettiin vuosina 2021 ja 2022. Menojen erittely toimenpidetyypin mukaan mehiläishoitovuonna 2021 esitetään jäljempänä olevassa kaaviossa (*kuva 3*). Vertailun vuoksi kuvassa 4 esitetään vastaava erittely toimenpidetyypin mukaan mehiläishoitovuonna 2020. Kuvasta ilmenee, että kokonaisjakauma prosentteina oli samanlainen.

Vuonna 2021 kahden toimenpiteen (**tekninen apu** ja **mehiläisiä vaivaavien tuholaisten torjunta**) osuus käytettävissä olleesta rahoituksesta oli yhteensä 54 prosenttia. Vuonna 2020 näiden toimenpiteiden yhteinen osuus oli lähes 60 prosenttia, kuten aiempinakin vuosina. Tämä kuvastaa jatkuvaa tarvetta parantaa mehiläishoitajien osaamista ja investoida mehiläishoitotarvikkeisiin toimenpiteen A (tekninen apu) nojalla sekä mehiläishoitokäytännöille tautien ja mehiläispesien tuholaisten torjumiseksi toimenpiteen B (mehiläisiä vaivaavien tuholaisten ja tautien torjunta) nojalla.

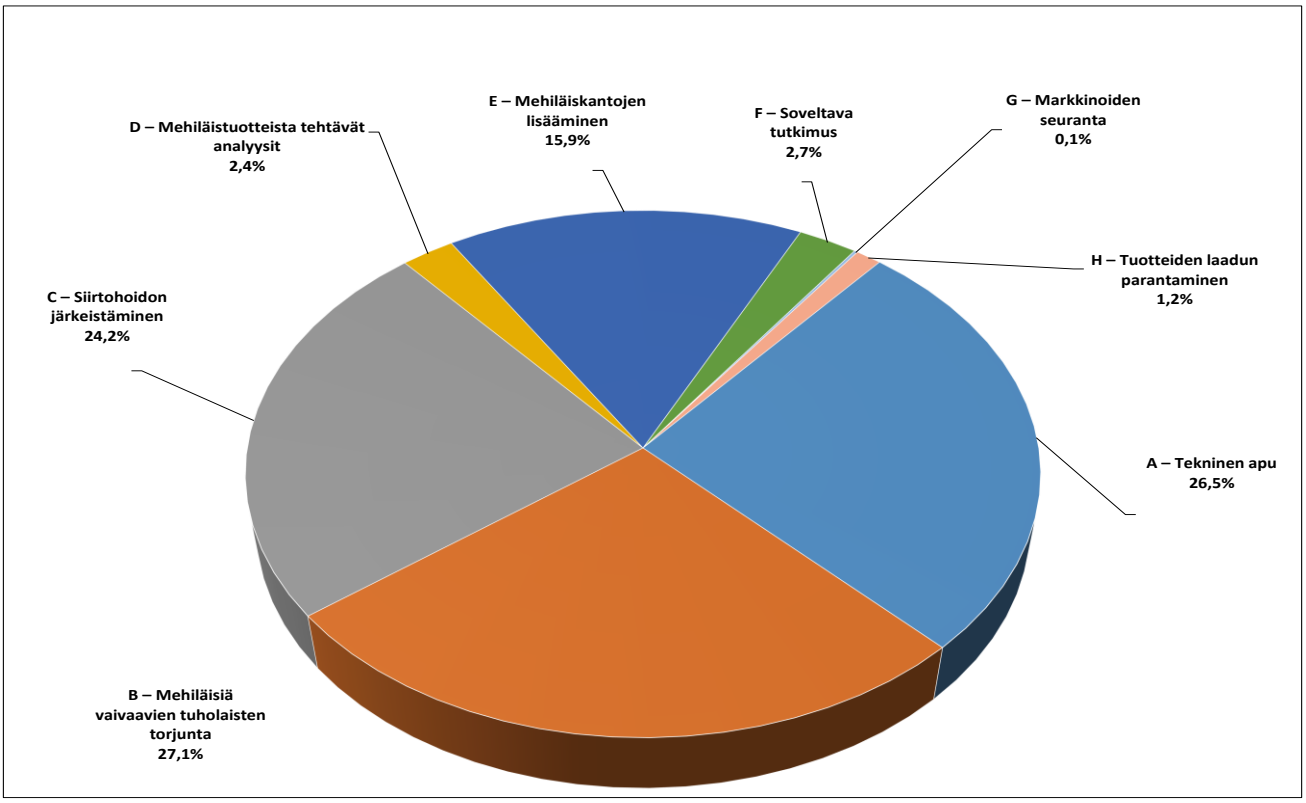
Edellisvuosien tapaan kaksi seuraavaksi suosituinta toimenpidettä olivat **siirtohoidon järkeistäminen** ja **mehiläiskantojen lisääminen**. Niiden osuus kokonaismenoista oli jäsenvaltioissa yhteensä 40 prosenttia vuonna 2021 ja 34 prosenttia vuonna 2020. Useissa jäsenvaltioissa siirtohoito on tärkeä mehiläishoitokäytäntö, jota tarvitaan mehiläisten ravinnontarpeen kattamiseen koko mehiläishoitokauden ajan ja pölytyspalveluiden tarjoamiseen.

Soveltavaan tutkimukseen ja **hunajasta tehtäviin analyyseihin** liittyvät toimenpiteet olivat viidennellä ja kuudennella sijalla, ja ne saivat 2,7 ja 2,4 prosenttia käytettävissä olleesta rahoituksesta vuonna 2021.

Tuotteiden laadun parantamista ja **markkinoiden seurantaa** tukevat toimenpiteet, jotka otettiin käyttöön vuosien 2017–2019 ohjelmissa, saivat yhteensä alle 2 prosenttia rahoituksesta sekä vuonna 2020 että vuonna 2021.

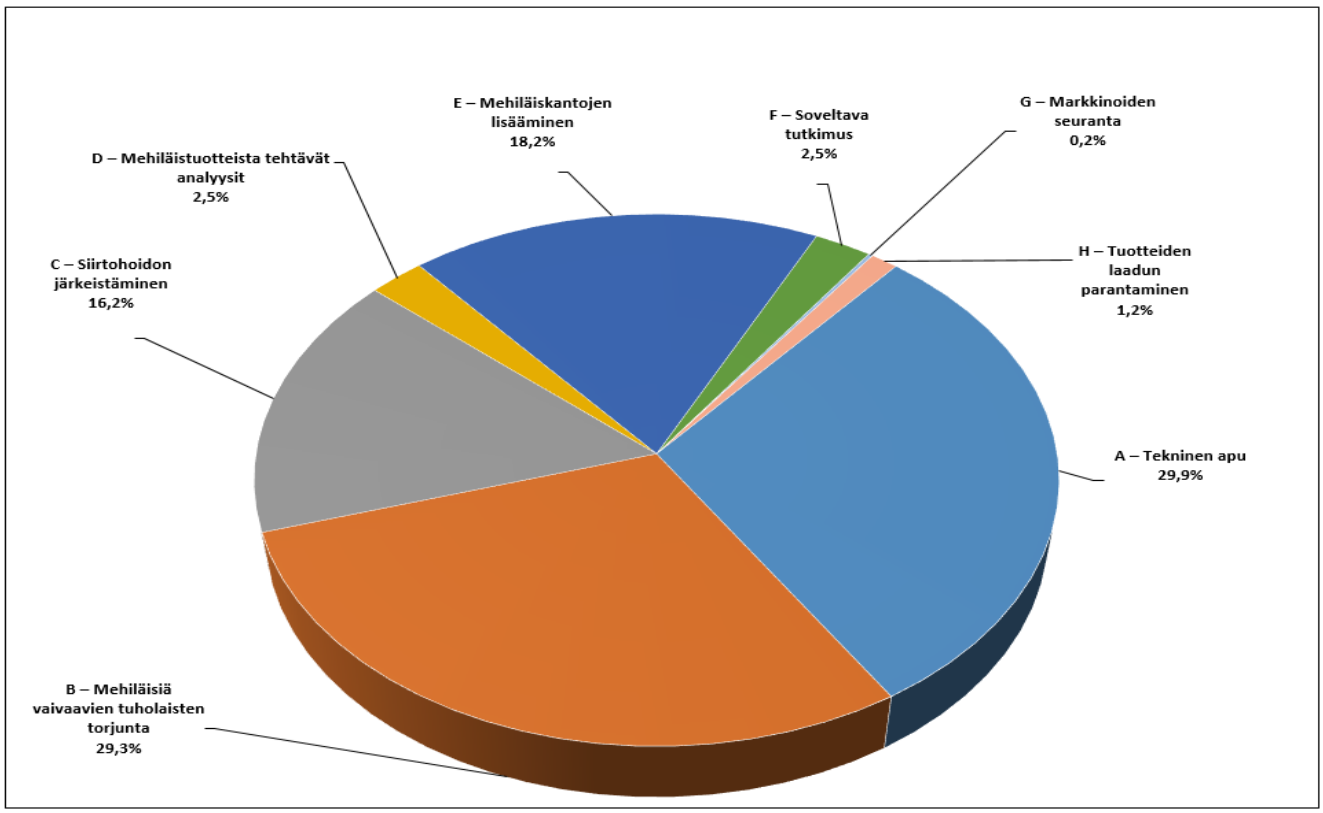
[26] Ajanjakso 1.8.2019–31.7.2020.
[27] Ajanjakso 1.8.2020–31.7.2021.

Kuva 3: Menot toimenpiteittäin (%) mehiläishoitovuonna 2021

Lähde: Vuotta 2021 koskevat jäsenvaltioiden vuotuiset täytäntöönpanokertomukset.

Kuva 4: Menot toimenpiteittäin (%) mehiläishoitovuonna 2020

Lähde: Vuotta 2020 koskevat jäsenvaltioiden vuotuiset täytäntöönpanokertomukset.

5. MEHILÄISPESIEN LUKUMÄÄRÄN MÄÄRITTÄMISEEN KÄYTETTÄVÄT MENETELMÄT

Mehiläishoito-ohjelman esittävien jäsenvaltioiden on komission delegoidun asetuksen (EU) 2015/1366 3 artiklan mukaan vuodesta 2017 alkaen ilmoitettava joka vuosi komissiolle alueellaan sijaitsevien, talvehtimaan valmiiden mehiläispesien lukumäärä. Lisäksi asetuksen 2 artiklan mukaan jäsenvaltioilla oli oltava tämän lukumäärän määrittämiseen luotettava menetelmä, joka oli kuvattava mehiläishoito-ohjelmassa. Kyseinen delegoitu asetus annettiin vuonna 2015 YMJ-asetuksen 56 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaisen säädösvallan siirron nojalla. Delegoidulla asetuksella vahvistettiin jäsenvaltioiden mehiläishoito-ohjelmiin myönnettävän EU:n tuen jakoperusteet, jotka perustuvat mehiläispesien lukumääriin.

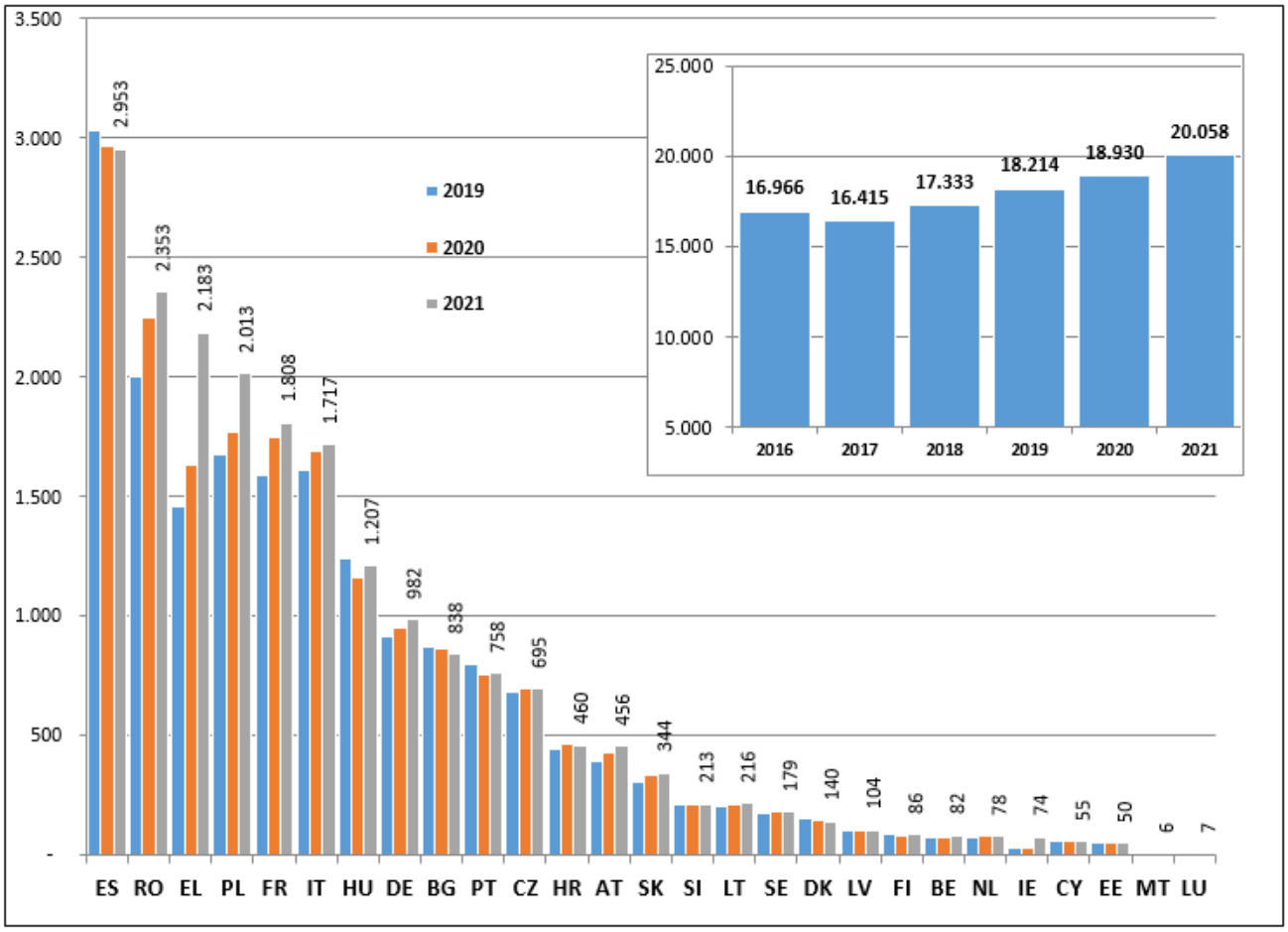
Lisäksi delegoidussa säädöksessä määritellään mehiläispesä, jolla tarkoitetaan ”*sellaisen mehiläisyhdyskunnan sisältävää yksikköä, jota käytetään hunajan, muiden mehiläistuotteiden tai mehiläisten jalostusmateriaalin tuotantoon, sekä kaikkia yhdyskunnan selviytymisen kannalta olennaisia elementtejä*”.

Vaikka jäsenvaltioiden saama vuotuinen rahoitus ei YMP:n strategiasuunnitelmissa enää perustu ilmoitettujen mehiläispesien lukumäärään, on silti tärkeää tietää jäsenvaltioissa sijaitsevien mehiläispesien määrä. Tämä tieto on tarpeen, jotta voidaan seurata alan kehitystä, arvioida tuen vaikutuksia ja pitää eurooppalaiset ajan tasalla. Tulevien YMP:n strategiasuunnitelmien yhteydessä jäsenvaltioiden on asetuksen (EU) 2022/126[28] 36–38 artiklan mukaisesti sisällytettävä strategiasuunnitelmaansa kuvaus luotettavasta menetelmästä, jolla lasketaan talvehtimaan valmiiden mehiläispesien lukumäärä, ja ilmoitettava mehiläispesien lukumäärä vuosittain viimeistään 15. kesäkuuta. Jäsenvaltioiden sekä vuosien 2020–2022 ohjelmissa että strategiasuunnitelmissa ilmoittamat laskentamenetelmät ovat säilyneet suhteellisen muuttumattomina vuosien 2017–2019 mehiläishoito-ohjelmissa ilmoitettuihin ensimmäisiin menetelmiin verrattuna. Ne kuvattiin edellisessä, 17. joulukuuta 2019 annetussa kertomuksessa.

Koska asiaa koskevia yhdenmukaistettuja sääntöjä ei ollut ennen delegoidun säädöksen soveltamista, ennen sen soveltamista vuonna 2017 ilmoitettuja mehiläispesien lukumääriä ei voida verrata suoraan 15. maaliskuuta 2017 jälkeen ilmoitettuihin mehiläispesien lukumääriin. Aiempi pitkäaikainen suuntaus osoittaa kuitenkin, että mehiläispesien määrä on kasvanut Euroopan unionissa vuosittain, kuten kuvasta 5 käy ilmi. Tämä myönteinen kehitys on nähtävissä lähes kaikissa jäsenvaltioissa.

[28] Komission delegoitu asetus (EU) 2022/126, annettu 7 päivänä joulukuuta 2021, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/2115 täydentämisestä lisävaatimuksilla eräille interventiotyypeille, jotka jäsenvaltiot täsmentävät mainitun asetuksen mukaisissa, vuosia 2023–2027 koskevissa YMP:n strategiasuunnitelmissaan, sekä säännöillä, jotka koskevat hyvää maatalous- ja ympäristökuntoa koskevassa toimenpidevaatimuksessa (GAEC-toimenpidevaatimus) 1 mainittua osuutta (EUVL L 20, 31.1.2022, s. 52).

Kuva 5: Mehiläispesien määrän kehitys EU:ssa tuhansina

Lähde: Jäsenvaltioiden tekemät alueellaan sijaitsevien talvehtimaan valmiiden mehiläispesien lukumäärää koskevat vuotuiset ilmoitukset.

6. MEHILÄISHOITO YMP:N STRATEGIASUUNNITELMISSA VUODEN 2022 JÄLKEEN

Vuodesta 2023 alkaen mehiläishoitoalalle myönnetään tukea kansallisiin YMP:n strategiasuunnitelmiin sisältyvien mehiläishoitoalan interventioiden välityksellä. YMJ-asetuksessa mehiläishoito-ohjelmien toteuttaminen oli jäsenvaltioille vapaaehtoista, kun taas vuodesta 2023 alkaen ohjelmat ovat pakollisia. Sisällyttämällä mehiläishoito YMP:n strategiasuunnitelmiin lisätään alan näkyvyyttä ja varmistetaan, että alan panos yhteisen maatalouspolitiikan yleisten tavoitteiden saavuttamiseen otetaan huomioon.

Mehiläishoitoalan interventioiden rahoitus, joka esitetään YMP:n strategiasuunnitelma-asetuksen liitteessä X, pysyy ennallaan vuodesta 2023 vuoteen 2025 eli 60 miljoonassa eurossa varainhoitovuotta kohti. Vuoden 2023 määrärahoilla rahoitetaan sekä mehiläishoitoalan interventiot, jotka toteutetaan strategiasuunnitelmien mukaisesti (ja maksetaan 1. tammikuuta 2023 ja 15. lokakuuta 2023 välisenä aikana) että mehiläishoitoalan toimenpiteet, jotka toteutetaan nykyisten

mehiläishoito-ohjelmien mukaisesti 1. elokuuta 2022 ja 31. joulukuuta 2022 välisenä aikana (ja maksetaan 16. lokakuuta 2022 ja 15. lokakuuta 2023 välisenä aikana). Vastaavasti myöhempien varainhoitovuosien määrärahoilla katetaan strategiasuunnitelmien mukaisesti toteutettavista mehiläishoitoalan interventioista aiheutuvat menot ja mahdolliset jäljellä olevat menot, jotka aiheutuvat nykyisten mehiläishoito-ohjelmien mukaisesti toteutettavista mehiläishoitoalan toimenpiteistä. Useat jäsenvaltiot ovatkin ilmoittaneet strategiasuunnitelmissaan aikovansa hyödyntää vuoden 2023 määrärahoja vuoden 2022 viiden viimeisen kuukauden aikana toteutettujen toimenpiteiden maksamiseen. Toisen strategiasuunnitelmien yhteydessä käyttöön otetun muutoksen ansiosta jäsenvaltiot voivat lisätä yhteisrahoitusosuuttaan pakollisesta 50 prosentin vähimmäisosuudesta enintään 70 prosenttiin rahoituksensa kasvattamiseksi. Kolme jäsenvaltiota (BG, IT ja LU) on päättänyt tehdä näin. Muut jatkavat pakollisella 50 prosentin vähimmäisyhteisrahoitusosuudella.

Vuosiksi 2023–2027 laadittavilla strategiasuunnitelman mukaisilla mehiläishoitoalan interventioillaan jäsenvaltioiden on pyrittävä vähintään yhteen YMP:n erityistavoitteista (asetuksen (EU) 2021/2115 6 artiklan 1 kohta).

Samoin kuin nykyisissä ohjelmissa, mehiläishoitoa tuetaan useilla interventioilla, jotka jäsenvaltiot laativat yhteistyössä mehiläishoitoalan organisaatioiden edustajien kanssa. Jäsenvaltiot voivat valita interventionsa seuraavista asetuksen (EU) 2021/2115 55 artiklassa esitetyistä seitsemästä interventiotyypistä, jotka ovat samankaltaisia kuin YMJ-asetuksen mukaiset aiemmat toimenpiteet ja laajentavat myönnettävän tuen soveltamisalaa. Interventiotyypit ovat

a) mehiläishoitajille ja mehiläishoitajien organisaatioille annettavat neuvontapalvelut, tekninen apu, koulutus, tiedotus ja parhaiden käytäntöjen vaihto, myös verkostoitumisen kautta;

b) investoinnit aineelliseen tai aineettomaan omaisuuteen sekä muut toimet, kuten

i) mehiläispesiä vaivaavien tuholaisten ja tautien, erityisesti varroapunkin, torjuminen;
ii) epäsuotuisien sääolojen aiheuttamien vahinkojen ehkäiseminen ja muuttuviin ilmasto-olosuhteisiin sopeutettujen hoitokäytäntöjen kehittämisen ja käytön edistäminen;
iii) mehiläiskantojen lisääminen unionissa, mukaan lukien mehiläisten jalostaminen;
iv) siirtohoidon järkeistäminen;

c) toimet laboratorioiden tukemiseksi mehiläistuotteiden, mehiläiskadon tai mehiläisten tuottavuuden laskun ja mehiläisille mahdollisesti myrkyllisten aineiden analysoinnissa;

d) toimet mehiläispesien nykyisen määrän säilyttämiseksi tai lisäämiseksi unionissa, mukaan lukien mehiläisten jalostaminen;

e) yhteistoiminta mehiläishoitoalaa ja mehiläistuotteita koskevien tutkimusohjelmien toteuttamiseen erikoistuneiden tahojen kanssa;

f) menekinedistäminen, tiedotus ja kaupan pitäminen, mukaan lukien markkinaseurantatoimet ja toiminnot, joiden tarkoituksena on erityisesti lisätä kuluttajien tietoisuutta mehiläistuotteiden laadusta;

g) toimet tuotteiden laadun parantamiseksi.

7. PÄÄTELMÄT

Kaikki EU:ssa EU:n toimielimistä sekä kansallisista ja alueellisista viranomaisista suureen yleisöön tunnustavat mehiläishoitoalan tukemisen tärkeyden. Vaikka mehiläishoito-ohjelmat ovat olleet vapaaehtoisia, kaikki jäsenvaltiot ovat toteuttaneet niitä aiempina vuosina tiiviissä yhteistyössä alan ja sen edustajien kanssa. Mehiläishoitoalan tuen sisällyttäminen YMP:n strategiasuunnitelmiin kaikille jäsenvaltioille pakollisena osana korostaa entisestään alan merkitystä, ja sen kautta tuodaan esille, että mehiläishoitoala voi edistää YMP:n erityistavoitteiden saavuttamista, etenkin luonnon monimuotoisuuden lisäämistä ja elinympäristöjen säilyttämistä. Samalla huomioidaan, että näillä ohjelmilla annetaan arvokasta tukea mehiläishoidon kasvaviin haasteisiin, joita ilmastonmuutos pahentaa.

Toimenpidevalikoima on laajentunut vuosien mittaan, erityisesti kun uusimmat interventiotyypit otettiin käyttöön YMP:n strategiasuunnitelma-asetuksella. Nämä interventiot laajentavat ja parantavat aiempia toimenpiteitä, joten käytettävissä on entistä laajempi valikoima toimia, joilla voidaan vastata alan tarpeisiin eri jäsenvaltioissa. Koska rahoitusta on myös lisätty huomattavasti vuodesta 2021 alkaen ja jäsenvaltioille on annettu mahdollisuus lisätä kansallista yhteisrahoitustaan, alalla pitäisi olla tarvittavat resurssit parantaa mehiläistuotteiden tuotantoa ja kaupan pitämistä sekä vastata samalla mehiläishoitajien erilaisiin tarpeisiin kaikkialla EU:ssa. Tämä tietää hyvää sen kannalta, että käytettävissä olevien varojen käyttöaste pysyy edelleen korkeana kaikissa jäsenvaltioissa.

Hyvä ohjelmien myönteistä vaikutusta alaan kuvaava indikaattori on mehiläispesien lukumäärä, joka kasvaa edelleen vuosittain. Tähän ei kuitenkaan aina liity tuotannon kasvua, koska tuotanto on hyvin riippuvainen ilmasto-olosuhteista ja muista tekijöistä. Alan yleinen kannattavuus perustuu myös siihen, että mehiläishoitajat saavat tuotteistaan kohtuullisen hinnan. Hunajan keskimääräiset hinnat eivät ole juuri nousseet EU:ssa vuosien mittaan, kun taas tuotantokustannukset kasvavat ja tuontihinnat laskevat edelleen. Näihin moniin haasteisiin vastaaminen edellyttää kaikilta yhteisiä toimia. Tämä osoittaa selkeästi, että ala tarvitsee tukea vastaisuudessakin, varsinkin kun otetaan huomioon mehiläisten korvaamaton merkitys maataloudelle ja ympäristölle.